

פניני הפרשה

פנינים נפלאים לפרשת שמיני-פרה-מברכין

שנלקטו ע"י הרב אברהם פוליאס

גליון מס' 231

ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה תמימים והקרב לפני ה' (פרק ט פסוק ב)
 כתוב ברש"י ד"ה "קח לך עגל" להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה.
וזו הדבר אשר תעשה להם לקדש אתם לכהן לי לקח פר אחד בן בקר ואילים שנים תמימים
 (שמות פרק כ"ט פסוק א')

כתוב ברש"י ד"ה "פר אחד" לכפר על מעשה העגל שהוא פר.

הרי כתוב כבר בפרשת תצוה שנתכפר חטא העגל בלקיחת הפר ההוא ואם כן לשם מה נדרשו הכהנים לכפרה נוספת?

וביאר המהרי"ל דיסקין ששתי כפרות יש כאן אחד הפרים עם האילים שבפרשת תצוה היו משל ציבור ושימשו כפרה כללית על חטא העגל לכהנים כדי לקדשם לכהונה ולעומת זאת העגל שנצטווה עליו אהרן היה משל עצמו ועבור עצמו לכפר על חלקו שלו במעשה העגל ואף שכידוע כל כוונתו של אהרן במעשה העגל היתה לשם שמים מכל מקום נדרש לכפרה על עצם המעשה וענין זה נדרש גם מן הכתובים עצמם, בפרשת תצוה נאמר לשון לקח ואילו בפרשתנו אמרה התורה קח לך משל עצמך ולא משל ציבור ולכך גם נתכוון רש"י בדבריו לגבי המילואים פירש רש"י לכפר על מעשה העגל בכללות ואילו בפרשתנו כתב רש"י על מעשה העגל שעשה.

ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש בני שנה תמימים לעלה (פרק ט' פסוק ג')

משמע דתמימים מדובר רק על העגל וכבש שהם עולה ולא על השעיר לחטאת מדלא כתיב תמימים אחר תיבת לעולה כדכתיב בפסוק הקודם?

וביאר בספר טעמא דקרא שנראה שתמימים לא מדובר על תמימים ממום וגם חטאת צריך שיהא תמים ממום אלא שהאיברים יהיו שלימים דכתיב בחולין (יא). ונתח אותה לנתחיה אותה לנתחים ולא נתחיה לנתחים וכמו שפסק הרמב"ם בפ"ו (ממעה"ק הי"ט) אבל באימורי חטאת שנקרבים על גבי המזבח אין דין שיהיו שלימים שזהו רק בעולה שהאברים והאמורים קרבים על גבי המזבח אבל בפסוק הקודם הכונה שיהיו תמימים ממום ולהכי כתוב תמימים בסוף הפסוק וקאי על הכל.

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח ועשה את חטאתך ואת עלתך וכפר בעדך ובעד העם ועשה את קרבן העם וכפר בעדם כאשר צוה ה' (פרק ט' פסוק ז')

כתוב ברש"י ד"ה "קרב אל המזבח" שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה למה אתה בוש, לכך נבחרת.

מהו לכך נבחרת?

וביאר המגלה עמוקות שאמר משה לאהרן לאמיתו של דבר אני הייתי אמור להיות כהן גדול ורק משום שהייתי בוש ואמרתי שלח נא ביד תשלח לכך עברה הכהונה וניתנה לך ולפיכך אם אתה תהיה בוש יצטרכו למנות שלישי לכהן גדול ועל כן קרב אל המזבח, לכך כלומר מסיבה זאת לבד נבחרתה.

שם:

למה בתחילה כתב כפר בעדך ובעד העם ואילו אחר כך כתוב וכפר בעדם בלבד?

וביאר החתם סופר שבתחילה נצטווה אהרן לכפר על חטאי עצמו וזהו "כפר בעדך" אך יחד עם זאת נדרש אהרן לכפר גם על חטאי העם שהוא עצמו חייב בהם מדין ערבות וזהו "ובעד העם" ואחר שיהיה אהרן נקי מכל חטא לגמרי יבוא זכאי ויכפר על החייב וזהו "ועשה את קרבן העם וכפר בעדם".

שם:

אם כבר כיפר בעד העם בקרבו את שלו מדוע הוצרך שוב לכפר בעדם?

וביאר החתם סופר שהעגל שהביא אהרן היה כענין פר של כהן המשיח שטעה בהוראה ועשו ציבור על פיו ומתכפרים כל העדה בקרבן של כהן המשיח או של סנהדרין שהורו וכן במעשה העגל מעשיהם בפועל רק אחר שעשה אהרן ואם כן עשו העגל על פיו ולפיכך בכפרתו ובקרבנו נתכפרו בעגל לחטאת ועל החלק של המחשבה שלהם במעשה העגל שרצו לעשותו ובאו לפני אהרן וחורו וביקשום שיעשה להם העגל ועל כך צריכים כפרה וקרבן מצד עצמם ולכן הקריבו לעולה כי עולה מכפרת על הרהור הלב.

ואת החלב ואת הכלית ואת היתרת מן הכבד מן החטאת הקטיר המזבחה כאשר צוה ה' את משה, ואת הבשר ואת העור שרף באש מחוץ למחנה (פרק ט' פסוקים י'-יא)

מפני מה כתבה התורה כאשר צוה ה' את משה באמצע מעשה החטאת הלא מקומו של הכתוב זה לאחר שריפת הבשר והעור שהיא סיומו של עבודת החטאת?

וביאר הגרי"ז מבריסק שכתבה התורה לשון ציווי רק בדבר הנוהג לדורות ועל כן לגבי זריקת הדם והקטרת האימורין שזהו דין הנוהג לדורות בכל קרבן חטאת אמנם נאמר כאשר צוה ואולם שריפת הבשר והעור מחוץ למחנה היתה רק הוראת שעה לחטאת זו בלבד וכמו שכתב רש"י לא מצינו חטאת חיצונה נשרפת אלא זו ולפיכך לא נאמר הבשר והעור כאשר צוה ה' את משה.

ויקרב את קרבן העם ויקח את שעיר החטאת אשר לעם וישחטו ויחטאו כראשון, ויקרב את העלה ויעשה כמשפט (פרק ט' פסוקים ט"ו-ט"ז)

כתוב ברש"י ד"ה "כראשון" כעגל שלו.

מפני מה כתב לגבי החטאת "כראשון" ולא כתב ויעשו כמשפט כפי שכתב לגבי העולה שזוהי לשון הכוללת את מעשי הקרבן?

וביאר הגרי"ז שלגבי החטאת רק השחיטה והזריקה היו כראשון ואולם היה חילוק ביניהם לענין הבשר והנה קרבן החטאת של אהרן נשרף מחוץ למחנה בהוראת שעה שנאמר ואת הבשר ואת העור שרף באש מחוץ למחנה ואילו החטאת של הציבור היתה נאכלת, לפיכך נאמר וישחטו ויחטאו כראשון ללמדנו שרק פעולת השחיטה והזריקה היו כראשון ולא שאר מעשי הקרבן.

וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים (פרק ט' פסוק כ"ב)
 כתוב ברש"י ד"ה "ויברכם" ברכת כהנים, יברכך, יאר, ישא.

הקשה השפתי חכמים מה צריך רש"י לנקוט יברך יאר ישא כיון שנקט ברכת כהנים ודאי הוא יברך יאר ישא?

ועוד יש להוסיף ולהבין בנוסח ברכת כהנים ברכנו בברכה המשולשת בתורה הכתובה על ידי משה עבדך האמורה מפי אהרן ובניו כלום לא היה די לומר האמורה בתורה?

וביאר בספר הר צבי שכאן עדיין לא ניתנה ולא נתקנה ברכת כהנים אלא כיוון אהרן מליבו וברכם בנוסח ברכת כהנים הידוע ורק לאחר מכן הסכים עמו הקב"ה וצויה לברך כן את בני ישראל "כה תברכו את בני ישראל אמור להם יברך ה' וישמרך" וכו' וזהו שפירט רש"י ברכת כהנים יברך יאר ישא שהרי עדיין לא ניתנה ברכת כהנים ולפיכך אומרים אנו האמורה מפי אהרן כי הוא זה שאמרה עוד בטרם נקבעה כברכת כהנים.

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו עליה קטרת ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם (פרק י' פסוק א')

כתוב ברש"י ד"ה "ותצא אש" רבי ישמעאל אומר שתויי יין נכנסו למקדש ו"אשר לא צוה" אינו סיבת מיתתם.

מה ענין חטאם שנכנסו שתויי יין למקדש לאשר לא צוה אותם?

וביאר השפת אמת שגם לפי פשוטו של מקרא חלילה לנו מלומר כי בהיכנסם שתויי יין עשו זאת

מתוך ביזיון וזלזול בעבודת הקדש כי אז ודאי שחטאם היה חמור לאין שיעור אלא ידעו הם את מעלתו הגדולה של היין המשמח לבב אנוש וכמו שהעידו חז"ל אין שמחה אלא ביין וכן אמרו חמרה פקחין שהיין פותח מעיינות החכמה וכיון שידעו על מעלת היין ביקשו להשתמש ולהעזר בו לתועלתם בעבודת הקודש שלהם ואך זה גופא היה חטאם שהכהן שהוא שלוחו של מקום חייב לפעול מכה המשלח ואינו רשאי להוסיף כל כח והתפעלות חיצונית מעצמו וכיון שלא נהגו כראוי לשלוחים של מקום וביקשו להוסיף כח משל עצמם על ידי שתיית היין דקדק הקב"ה כחוט השערה והענישים וזהו אשר לא צוה אותם היינו שלא פעלו השליחות כפי ציווי ה' המשלח אלא הוסיפו משל עצמם.

ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה' (פרק י' פסוק ב')

בפסיקתא וביליקוט שמעוני מבואר שנכנסו מחוסרי בגדים אומר רב לוי מעיל היו חסרין וכתוב שם מיתה כו' על אהרן לשרת ולא ימות פירש בזית רענן דכיון שנכנסו לפני ולפנים הו"ל ללבוש ח' בגדים, וקשה דבכל הבגדים כתוב בפרשת תצוה והיה על אהרן וגו' ולא ישאו עון ומתו ולמה נקט מעיל?

וביאר בספר טעמא דקרא דבפסוקים מוכח שלא לבשו מעיל דאמרינן בסנהדרין (מ"ט:): כהן הדיוט משמש בארבעה בכתונת וכו' מ"ט אקדמי לכתונת משום דמכסיא כולי גופא עדיפא לי' ולכן כתיב גבי נדב ואביהוא וישאום בכותנותם משום דכתונת מכסיא כולי גופי' ונראו מבחוץ בבגדיהם ונקטינן בכותנותם ואם איתא שלבשו ח' בגדים הרי המעיל מכסה כל גופם והול"ל וישאום במעיליהם ועל כרחק שלא לבשו המעיל, ואף על גב שהרמב"ם כתב בפ"י מכה"מ שעל המעיל היה חוגר האפוד והחושן מכל מקום המעיל היה מכסה כל גופו.

שם:

כתוב בדעת זקנים מבעלי התוספות שהקשה דלמאן דאמר נדב ואביהוא מתו בפנים למה לא נטמא כל המשכן טומאת אהלים וכל כלי המשכן היו צריכין טבילה ולא מצינו זה?

ביאר בספר טעמא דקרא דעדיין לא נאמר להן פרשת טומאת אהלים ואף על גב דבשעת מתן תורה כבר ידעו כל המצות כמו שכתב רש"י בשמות (כ"ד י"ב) מכל מקום כל זמה שלא נצטוו על זה לא היה מטמא (עי' בהוריות י'). לפני הדבור המתחיל וצ"ע.

שם:

מהו וימתו לפני ה'?

וביאר הנצי"ב מוולאזין שמידת הדין פגעה בבני אהרן בכל חומרותה תיכף ומיד לפי שהיו "לפני ה'" בפלטיין של מלך מלכי המלכים הקב"ה ולפי זה לו היו חוטאים בעבירה מחוץ לקודש אף אם היה בה החיוב מיתה בידי שמים לא היתה מידת הדין פוגעת מהם באותה שעה ואך בפלטיין של מלך שאני שם חמת מלך מלאכי מות, "וימותו" כי היו "לפני ה'" וזהו גם הפירוש הכתוב בתחילת פרשת אחרי "בקרבתם לפני ה' וימותו" והעונש לא בא עליהם על שקירבו עצמם לפני ה' אלא זו כוונת הכתוב מפני מה בא העונש עליהם העונש מיד על ההקרבה שלא כדין משום שנתקרבו באותה שעה "לפני ה'".

ויקרא משה אל מישאל ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן ויאמר אלהם קרבו שאו את אחיכם מאת פני הקדש אל מחוץ למחנה (פרק י' פסוק ד')

רבו של אהרן כמו שכתוב ברוקח אסתר (בפ' דד מרדכי) בשם מדרש, ויש לעין למה כתבו תורה כאן הרי מקומו בפרשת וארא גבי יחוס בני לוי?

וביאר בספר טעמא דקרא שהפסוק בא ליתן טעם למה קרא דוקא למישאל ואלצפן הרי היו לו הרבה יותר קרובים ויתבאר על פי הירושלמי ברכות (פ"ב ה"ח) כד דמך ר' חייא בר אדא בר אחתיה דבר קפרא קביל ר"ל עלוי תנחומין דהוי רבי' נימר חלמידי' דבר נשא חביב עלי' כברי' ומבואר דשייך אבילות על תלמידו וכיון דאהרן היה תלמידו של עזיאל אם כן כשמתו בני אהרן

שייך על עזיאל אבילות ולכן בקש לבניו שיטפלו בהם.

ואת הארנבת כי מעלת גרה ה הוא ופרסה לא הפריסה טמאה הוא לכם (פרק י"א פסוק ו')
למה כתוב מעלת בלשון נקבה?

וביאר ההעמק דבר כי כך נקראת על פי האדם הראשון, והטעם משום שיבוא להלן דשמות שקרא אדם בלשון הקודש הוא על שם הפעולה שהכיר בפנימיות אותה בריה ובאותו מין שפעולה זו חזקה יותר בנקבה נקרא על שם הנקבה. (מובא בספר דברך נצב בשמים)

וזה לכם הטמא בשרץ השרץ על הארץ החלד והעכבר והצב למינהו, והאנקה והכח והלטאה והחמט והתנשמת (פרק י"א פסוקים כ"ט-ל')

התורה הזכירה ח' שרצים והנחש אינו בכללם, ויש לתמוה וכי ראוי היה להזכיר שיהיה הנחש טמא ומטמא כי הוא שורש הטומאה והזוהמא וכידוע מן הנחש הקדמוני? וביאר רבינו בחיי שהענין מכללי דרכי התורה שכל נתיבותיה שלום שלא רצתה לטמא הנחש במגעו שאם כן היה אדם נמנע מלהרגו כדי שלא יטמא ומזה הזכיר כל הולך על גחון שהוא הנחש והולך על ארבע שהוא עקרב ומרבה רגלים והוא ששמו נדל מפני שהן בריות מזיקות לבני אדם בארס שלהן ויש בהם מחליאות ויש ממימות והזכיר בהם לא תאכלו כי שרץ הם לא אסר כי אם האכילה אבל טהר את המגע מה שאין כן בח' שרצים שאין להם ארס כלל. (בספ' דברך נצב בשמים)

שקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא תטמאו בכל השרץ ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם (פרק י"א פסוק מ"ג)

למה כתוב ונטמתם בהם חסר האות א'?

וביאר רבינו בחיי מפני שאות א' הוא מורה על היחוד והקדמות ואם כן יחסר הא' לפי שהשכינה מסתלק ממקום הטומאה והחטא כעין שכתוב (דברים כג) כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך וכו' ושב מאחריך וזה חסרון הא' "מחטו לוי" (כפרשת וירא כ ו) והטעם הזה בעצמו נוכל לומר במה שנקרא קדוש בלשוניו מי שהוא מיוחד ונבדל בעבודת ה' והמיוחד למעשה הזנות יקרא קדש בחסרון האות ו' כי האות ו' מאותיות השם הקדוש ואין קדושה במקום טומאה ומזה תוכל להבין כח לשוניו הקדוש כי במעט שינוי לשון וכדומא תלויים כמה הרי הרים. (בספר דברך נצב בשמים)

העלון נתרם	
להצלחת התורם ובני ביתו בכל מעשה ידיהם וברכת מזל טוב	
לגייסי הרב מאיר שמחה וולפא שליט"א ומשפ'	
לרגל אירוסי הבן אריה ני"ו עם בת גילו בשעטו"מ	
יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן בישראל ויזכו לדורות ישרים ומברכים ויזכו ההורים לרוות נחת מכל יוצ"ח.	
ולרפו"ש הרב אליעזר בן מרים בתושח"י	הרב יצחק יעקב בן שנדל יפה בתושח"י
והרב אברהם בן שרל בתושח"י	והרב חיים בן שרה בתושח"י
והרב חיים שלום צבי יהודה בן פסיה בתושח"י	והחתן חיים איתי בן אהובה בתושח"י
ולע"נ מרן שר התורה רשכבה"ג ר' שמריהו יוסף חיים בן הרב יעקב ישראל זצוק"ל גלב"ע ביום שושן פורים ת.נ.צ.ב.ה. תשפ"ב	

ניתן לקבל את העלון במיל: 4157546@gmail.com

אפשר לבקש גם בפלאפון אבל רק בין הסדרים **0534157546**

ניתן להוריד את העלון באתר דרוש, ביום חמישי. הדרכה: לדרשו ובחורים הורדת עלונים לחפש עלון בשם פנינים נפלאים, (לעלון קוראים פניני הפרשה – פנינים נפלאים).